



BINDAL KOMMUNE



Rusmiddelpolitisk handlingsplan



Innhold

1	Innledning.....	3
	Hvorfor forebygge rus?	3
	Formål.....	3
	Mandat rammer for planarbeidet	4
	FNs bærekraftsmål og rusmiddelpolitisk handlingsplan for Bindal.....	4
2	Planens fokusområder og overordnet mål.....	5
1.	Universelle forebyggende tiltak	5
2.	Tidlig innsats barn, unge, voksne og eldre i risiko.....	5
3.	Tjenester til rusavhengige	5
3	Ansvarsforhold	5
	Kommunens ansvar	5
	Spesialisthelsetjenestene	6
	Felles	6
4	Nasjonale og kommunale føringer	7
	Nasjonale føringer.....	7
	Kommunale føringer.....	7
5	Situasjonsbeskrivelse	8
	Rusmiddelsituasjonen i Norge	8
	Levekårsfakta og rusituasjonen i Bindal	9
6	Salgs- og skjenkebevillinger	12
	Bevillingshavers ansvar	12
	Kommunens kontroll med salgs- og skjenkesteder	14
	Konsekvenser ved brudd på alkoholloven og de alkoholpolitiske retningslinjene	14
	Politiet	15
7	Tiltak for å nå nasjonale og lokale mål.....	16
	Universelle forbyggende tiltak	16
	Tidlig innsats barn, unge, voksne og eldre i risiko	18
	Tjenester til rusavhengige	19
	Vedlegg.....	20
	Nyttige linker	20

1 Innledning

Hvorfor forebygge rus?

Forebygging av rusmiddelbruk er viktig av flere grunner:

- **Helse:** Forebygging bidrar til å redusere helseskader som kan oppstå ved rusmiddelbruk. Dette inkluderer både fysiske og psykiske helseproblemer
- **Sosiale forhold:** Rusmiddelbruk kan føre til sosiale problemer som kriminalitet, vold og familiekonflikter. Ved å forebygge rusmiddelbruk, kan vi bidra til et tryggere og mer stabilt samfunn
- **Økonomi:** Forebygging kan være en økonomisk investering. Ved å redusere rusmiddelbruk, kan vi minske kostnadene knyttet til helsevesen, rettsvesen og sosialtjenester
- **Livskvalitet:** Å forebygge rusmiddelbruk kan forbedre livskvaliteten for enkeltpersoner og deres pårørende. Det kan også bidra til en sunn og trygg oppvekst for barn og unge
- **Produktivitet:** Et samfunn med lavere rusmiddelbruk er ofte mer produktivt. Friske og rusfrie individer kan bidra mer effektivt i arbeidslivet

Formål

Etter alkohollovens § 1-7d er kommunen pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Det er naturlig å se alkohol- og narkotikapolitikken i en sammenheng, blant annet fordi tidlig alkoholdebut har vist økt risiko for bruk av narkotika. En samlet rusmiddelpolitisk plan skal gjøre det lettere å se sammenhengene mellom bevillingspolitikk, forebyggende innsatser og behov for innsats på rehabiliteringsområdet. Utfordringer knyttet til alkohol og narkotika forutsetter bred tverrfaglig innsats. Planens formål er å være et styringsdokument for helhetlig innsats knyttet til bruk og misbruk av alkohol og andre rusmidler. I tillegg har kommunen utarbeidet alkoholpolitiske retningslinjer som gir føringer for arbeid med bevillinger. Dette er vår alkoholpolitisk handlingsplan, jamfør lovkravet.

Rusforebygging handler først og fremst om et inkluderende lokalsamfunn. Det innebærer trygge bomiljø, gode oppvekstforhold, arbeidsmuligheter, arbeidsmiljø, fritidstilbud, utjevning av sosiale forskjeller, inkluderende møteplasser og innsats for å forebygge frafall i skolen. I tillegg til befolkningsretta tiltak er det viktig å forebygge rusproblem gjennom tidlig innsats.

Alkohollovens mål (§ 1-1) er gjennom regulering av innførsel og omsetning å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkohol kan innebære. Loven pålegger kommunene å utarbeide en [alkoholpolitisk handlingsplan \(jf. § 1-7 d\)](#). Innenfor rammen av regelverket i alkoholloven kan kommunen i betydelig grad selv bestemme sin egen alkoholpolitikk. Det er naturlig å se alkohol og andre rusmidler, inkludert medisin og dopingmidler i sammenheng. Vi har derfor valgt å utarbeide en helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan og alkoholpolitiske retningslinjer hvor den alkoholpolitiske planen inngår.

Rusmiddelproblemene er sammensatte. Planen bør derfor være både tverrfaglig og tverretattlig, og omfatte alle sider av kommunens rusmiddelarbeid. Det gjelder f. eks. forebyggende arbeid, bevillingspolitikk, informasjonstiltak, holdningsskapende arbeid og oppfølging og rehabilitering av rusmiddelbrukere. Mål, strategier og tiltak berører alle samfunnslag og aldersgrupper, og berører altså alt fra barn, organisasjonsarbeid til eldreomsorg. Rusmiddelpolitisk handlingsplan beskriver utfordringer i samfunnet når det gjelder rusmiddelbruk. Planen viser også mål og tiltak i Bindal kommunes ruspolitiske arbeid.

Mandat rammer for planarbeidet

Med hjemmel i alkoholoven § 1-7d skal kommunen utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Denne skal behandles i hver kommunestyreperiode. Loven gir ingen direkte anvisninger om hva planen skal inneholde, men den bør angi de alkoholpolitiske hovedmålene og de delmål kommunen legger til grunn for sin alkoholpolitikk, samt de virkemidlene som vil tas i bruk for å nå disse målene.

I arbeidet med rusmiddelpolitisk plan har det vært viktig med medvirkning. Involverte parter har møttes for å drøfte innhold og føringer for rusarbeidet. Kommunestyret har også hatt en egen temasekvens om rus før planen kom opp til behandling.

Rusmiddelpolitisk handlingsplan har som hovedmål å samordne Bindal kommunes politikk og innsats på rusområdet. Slik kan kommunen, lag/foreninger og innbyggerne jobbe målrettet for å forebygge og redusere rusmisbruk i befolkningen og tilby treffsikre tiltak for forebygging, behandling av og ettervern for rusavhengige

Rusmiddelpolitisk handlingsplan fokuserer på fire hovedområder:

- Redegjørelse for rusmiddelsituasjonen nasjonalt og i Bindal ut ifra relevante indikatorer
- Redegjørelse for ansvar, kontroll og konsekvenser ved brudd på regelverket - Revidering av Bindal kommunes alkoholpolitiske retningslinjer.
- Mål og forebyggende tiltak, herunder allmennforebyggende tiltak og forebyggende tiltak overfor risikoutsatte grupper.
- Mål og tiltak for oppfølging og rehabilitering av rusmiddelbrukere.

FNs bærekraftsmål og rusmiddelpolitisk handlingsplan for Bindal

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Bærekraftsmålene skal gjøre noe med årsakene til fattigdom, ulikhet og klimaendringer.

Bindals rusmiddelpolitiske plan berører mange av de 17 bærekraftsmålene. Blant de sentrale er:



2 Planens fokusområder og overordnet mål

Målsetningen i kommende samfunnsplan for Bindal kommune, satsningsområde 4 er:

God helse og livskvalitet gjennom forebyggende tiltak og tilgang til tjenester.

Dette vil vi nå gjennom arbeid i følgende fokusområder:

1. Universelle forebyggende tiltak

- Alkoholpolitikk
- Rusforebyggende tiltak barn og unge – kommunen samt lag og foreninger
- Rusforebyggende tiltak for voksne og eldre – kommunen samt lag og foreninger

2. Tidlig innsats barn, unge, voksne og eldre i risiko

- Ufødte barn som er i fare for å bli, eller blir eksponert for alkohol og/eller andre rusmidler
- Barn og unge som lever i en familie hvor omsorgspersonenes foreldreferdigheter er svekket på grunn av problemer knyttet til bruk av alkohol eller andre rusmidler
- Ungdom, unge voksne, voksne og eldre som er i ferd med å utvikle rusproblematikk/rusrelaterte vansker

3. Tjenester til rusavhengige

- Brukere og pårørende opplever et godt samarbeid med kommunen om deres arbeid på rusfeltet, og at de har et tilgjengelig tilbud.

3 Ansvarsforhold

Kommunens ansvar

Kommunens ansvar for totalområdet i denne planen dekkes gjennom flere lover.

- [Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\)](#) - Lovdata stadfester kommunens ansvar for å fremme helse og gode sosiale forhold, bidra til forebygging, utjevne sosiale helseforskjeller og beskytte mot forhold som kan ha negativ innvirkning på helsen.
- I [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\)](#) - Lovdata framgår ansvaret for forebygging av sykdom, skade eller sosiale problemer. Her beskrives også kommunens ansvar for å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester, inkludert helsestasjonstjenester og tjenester i forhold til rusproblematikk. Brukernes rettigheter på kommunens hjelp etter denne loven framgår av Pasient- og brukerrettighetsloven.
- [Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen \(sosialtjenesteloven\)](#) - Lovdata har som formål å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og

økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.

- [Lov om barnevern \(barnevernsloven\) - Lovdata](#) gir kommunen ansvar for tiltak for barn og unge som er skadelidende av foreldres rusbruk og hvis de selv har utfordringer med bruk av rusmidler. Lov og forskrifter for barnehage og skole gir disse grunntjenestene et ansvar for å identifisere og bistå og samarbeide om barn/familier som har rusvansker.
- [Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. \(alkoholloven\) - Lovdata](#) formål er å begrense samfunnsmessige og individuelle skader av alkoholbruk og som et ledd i dette, sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer. Kommunen har ansvar for å utarbeide alkoholpolitisk handlingsplan og forvalte bevillinger for skjenking og salg av alkohol, samt kontroll av dette.

Spesialisthelsetjenestene

[Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. \(spesialisthelsetjenesteloven\) - Lovdata](#) regulerer ansvaret til spesialisthelsetjenesten. Spesialisthelsetjenesten har en viktig rolle i rusforebyggende arbeid, spesielt gjennom tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB). Her er noen av hovedansvarene deres:

1. **Behandling og rehabilitering:** Spesialisthelsetjenesten tilbyr behandling og rehabilitering for personer med rusmiddelproblemer. Dette inkluderer både medisinsk behandling og psykososial oppfølging.
2. **Samarbeid med kommunale tjenester:** Samarbeid med kommunale tjenester, fastleger og andre relevante aktører for å sikre helhetlig oppfølging av pasientene.
3. **Forebygging og tidlig intervensjon:** Forebygging og tidlig intervensjon for å hindre utvikling av rusmiddelproblemer. Dette kan inkludere informasjonsarbeid og opplæring av helsepersonell.
4. **Tverrfaglig tilnærming:** Gjennom dette involveres ulike faggrupper som leger, psykologer, sosionomer for å gi best mulig behandling og støtte.
5. **Individuell tilpasning:** Behandlingen tilpasses den enkeltes behov og forutsetninger, inkludert kognitive ressurser og begrensninger.

Felles

[Samtidig ruslidelse og psykisk lidelse \(ROP-lidelser\) - nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging - Helsebiblioteket](#) (IS-1948) er utarbeidet for tjenesteutøvere som arbeider med pasienter/personer med både ruslidelser og psykiske lidelser (ROP-lidelse). Dette gjelder f.eks. helsepersonell i kommunale tjenester, ansatte i NAV og personell i psykisk helsevern. Retningslinjenes målgruppe er personer med alvorlig psykisk lidelse kombinert med ruslidelse.

4 Nasjonale og kommunale føringer

Nasjonale føringer

Folkehelsemeldingen er en viktig dokumentasjon fra regjeringen som presenterer den samlede innsatsen for å fremme bedre folkehelse og god livskvalitet. Den nyeste meldingen, Meld. St.15 (2022-2023), fokuserer på å utjevne sosiale helseforskjeller og styrke den tverrsektorielle innsatsen for folkehelse. Hovedpunktene i denne meldingen er forebyggende tiltak gjennom utjevning av sosiale helseforskjeller, tverrsektorielt samarbeid og forebyggende tiltak.

Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016 – 2020) har flere innsatsområder som er sentrale for å styrke innsatsen mot rusproblemer i Norge. De viktigste områdene er forebygging, behandling og rehabilitering, tverrsektoriell innsats samt kompetanseheving.

Bolig for velferd (2014 – 2020) [nasjonal_strategi_boligsosialt_arbeid.pdf](#) - Alle skal bo godt og trygt. Dette er viktig for at vi skal kunne ta utdanning, danne familie, være i arbeid og ta vare på helsen vår. Boligen er også en ramme for et sosialt liv og gir tilhørighet til et nærmiljø og lokalsamfunn. Selv om de fleste bor godt i Norge i dag, gjelder ikke dette alle.

Opptrappingsplanene for psykisk helse (2023-2033) [Meld. St. 23 \(2022–2023\)](#) - Psykisk helse er et av regjeringens viktigste satsingsområder. Det overordnede målet med opptrappingsplanen er at flere skal oppleve god psykisk helse og livskvalitet, og at de som har behov for psykisk helsehjelp skal få god og lett tilgjengelig hjelp.

Det er utviklet pakkeforløp for rus- og psykisk helsetjenester. Målsettingene er at strukturerte forløp med tydelig ansvar skal bidra til økt brukermedvirkning, bedre samhandling, likeverdig behandling og bedre ivaretagelse av somatisk helse og levevaner.

Narkotikapolitikken er stadig under diskusjon. Målet er å redusere problematisk bruk av narkotika gjennom vektlegging av effektiv og universell forebygging, tidlig innsats, tilgjengelig behandling og oppfølging [Narkotikapolitikk - regjeringen.no](#).

Alle Helsedirektoratets retningslinjer for svangerskap- og barselomsorgen, helsestasjonstjenester, skolehelsetjeneste og helsestasjonstjeneste for ungdom, har sterke anbefalinger om at disse tjenestene skal bidra til å forebygge, identifisere og handle for å hjelpe foreldre og barn/ungdom med rus og rusrelaterte vansker.

I nasjonal faglig retningslinje [Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge - Helsedirektoratet](#) er det en sterk anbefaling at kommunen har sikret at alle som arbeider med barn og unge har kunnskap om beskyttelses- og risikofaktorer og tegn og signaler som kan gi grunnlag for å oppdage utsatte barn og unge. Slik sikre at barn og unge oppdages tidlig og får tilpasset hjelp og oppfølging.

Kommunale føringer

Satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel 2014 – 2024 er førende for ruspolitikken vår: Næringsutvikling, arealbruk og bolyst, oppvekstvilkår, kultur, folkehelse, helse og omsorg

samt tjenesteproduksjon. Kommunen er i gang med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel. Hovedmålene i den nye planen vil trolig bli justert litt.

En rusmiddelpolitisk plan dekker mange sektorer i kommunen. En slik plan har derfor også tilgrensende og til dels overlappende mål, målgrupper og tiltak, i forhold til andre planverk i kommunen [Planer - Hovedportal - Bindal kommune](#). Denne planen har et klart fokus på rus, men må sees i sammenheng med:

- Kommuneplanens samfunnsdel dekker i forhold til generell forebygging og folkehelse
- «Leve hele livet i Bindal» planen har som formål bl.a. at eldre kan mestre livet lenger.
- Fagplan for boligutvikling og boligsosiale tiltak i Bindal (2018 – 2025) har fokus på boliger for personer med boligsosiale problemer.
- Kvalitetsplaner for barnehager og for skoler har målsetting om å identifisere og tilrettelegge for enkeltbarn/ elever, sikre involvering og bidra i samarbeid rundt sårbare barn og familier.
- I Helse og velferd er hverdagsmestring, recovery (tilfriskning) og brukerinvolvering grunnleggende for tjenesteutvikling og måten en møter brukere på. Disse verdiene gjenspeiles i alle strategier og planer som omhandler området.
- For oppvekst barn og unge er tidlig innsats, brukerinvolvering og tverrfaglig samarbeid sentrale verdier – bedre tverrfaglig innsats [BTI - Bindal](#). Det jobbes også med Strategisk plan for tverrfaglig samarbeid og forebyggende arbeid for barn og unge i Bindal kommune.
- Gjennom oppfølging av gravide og helsestasjonsprogrammet er rus et tilbakevendende tema som følger barnet i hele oppveksten. I barnehage og skole er det plan for at dette er tema i foreldremøter med ulike årsintervall.

5 Situasjonsbeskrivelse

Rusmiddelsituasjonen i Norge

Rusmiddelbruk i Norge er et komplekst tema som involverer ulike typer rusmidler, inkludert alkohol, tobakk, og narkotika. Her er en oversikt over situasjonen:

1. **Alkohol:** Alkohol er det mest brukte rusmiddelet i Norge. Ifølge Folkehelseinstituttet (FHI) er alkoholbruk utbredt blant både ungdom og voksne. Det er en økning i alkoholforbruk blant eldre voksne, mens ungdom generelt drikker mindre enn tidligere. [Rusmidler, doping og avhengighet - FHI](#)
2. **Tobakk og snus:** Bruken av sigaretter har gått ned over tid, men bruken av snus har økt, spesielt blant unge voksne. Statistisk sentralbyrå (SSB) rapporterer at flere menn enn kvinner bruker snus. [Røyk, alkohol og andre rusmidler – SSB](#)

3. **Narkotika:** Cannabis er det mest brukte illegale rusmidlet i Norge. Cannabisbruken blant unge voksne var lenge relativt stabil, men har økt noe i perioden 2022 – 2024. De sentralstimulerende stoffene kokain, ecstasy/MDMA og amfetaminer er de mest brukte illegale rusmidlene etter cannabis. Disse stoffene samt cannabis er mest utbredt blant menn og i de yngre aldersgruppene. [Narkotikabruk i Norge - FHI](#) Nye psykotiske stoffer og syntetiske opioider fortsetter å dukke opp. Disse kan være svært potente og utgjør en betydelig helserisiko.
4. **Avhengighet og helse:** Rusmiddelavhengighet er et betydelig helseproblem. FHI og andre helseorganisasjoner jobber aktivt med forebygging og behandling av narkotikamisbruk. Medikamentavhengighet er også en utfordring. Opiater (smertestillende medikamenter) og sedative-hypnotika (beroligende medisiner og sovemedisiner) er de legemidlene som hyppigst er forbundet med avhengighet.

Levekårsfakta og russituasjonen i Bindal

Pr. 25. februar 2025 var det 1374 innbyggere i Bindal. Forventet levealder er 82,8 år for kvinner (1,2 år lavere enn landet som helhet) og 79,6 år for menn (0,7 år lavere enn landet som helhet). Befolkningsframskriving viser at folketallet vil synke. Det er kun aldersgruppen 75 år og eldre som vil øke en tid før det stabiliserer seg. Antall innbyggere i øvrige aldersgrupper vil synke. Her er høy andel uføre, og lav arbeidsledighet. Utdanningsnivået er lavt, og gjennomføringsgraden i videregående skole er lav. Her er mange innbyggere med livsstilssykdommer. De aller fleste trives og opplever trygghet i sitt bo- og nærmiljø. Vi har mange lag og foreninger samt bostedsnære turområder. I Ungdata 2024 svarer 62 % av ungdommene i 8. – 10. trinn at de er med i organiserte fritidsaktiviteter, 81 % har deltatt i idrettslag siste måned og 97 % av de trener minst en gang i uka. For ytterligere kunnskap om Bindal, se [Kunnskapsgrunnlag - Verdiskaping i Bindal](#) Her finner du folkehelseoversikten for Bindal kommune og linker til ulike statistikkbanker og informasjonssteder.

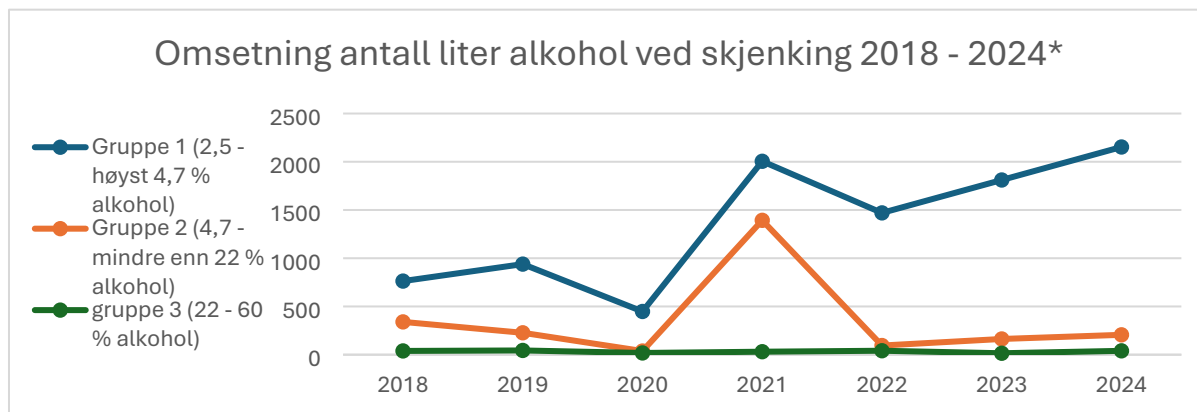
Bevillinger Bindal

De tre matvarebutikkene i Bindal (Joker Bogen, Coop marked Bindalseidet og Prix Terråk) har salgsbevillinger.

Det er fem steder med skjenkebevillinger i Bindal: Bindal blomster og begravelsesbyrå, Hansen handel og camping, Holm camping, Mormors stuer og Terråk gjestegård. Nærmeste Vinmonopol er på Kolvereid. Vi kan også handle alkohol på nettbutikken til Vinmonopolet.

Bindal kommune tildeler bevilling etter søknad ved arrangement i kommunen. I 2023 og 2024 ble det søkt og tildelt skjenkebevilling til 15 enkeltarrangement.

Omsetning alkohol i Bindal



*Koronapandemien førte til stengte serveringssteder i 2020. Terråk gjestegård og Holm camping Hald har hatt skjenkebevilling alle disse årene. Hansen handel og camping har skjenket siden 2021 (servering sommersesongen), Mormors stuer fikk skjenkebevilling i juni 2021 og Bindal blomster og begravellesbyrå juni 2023.



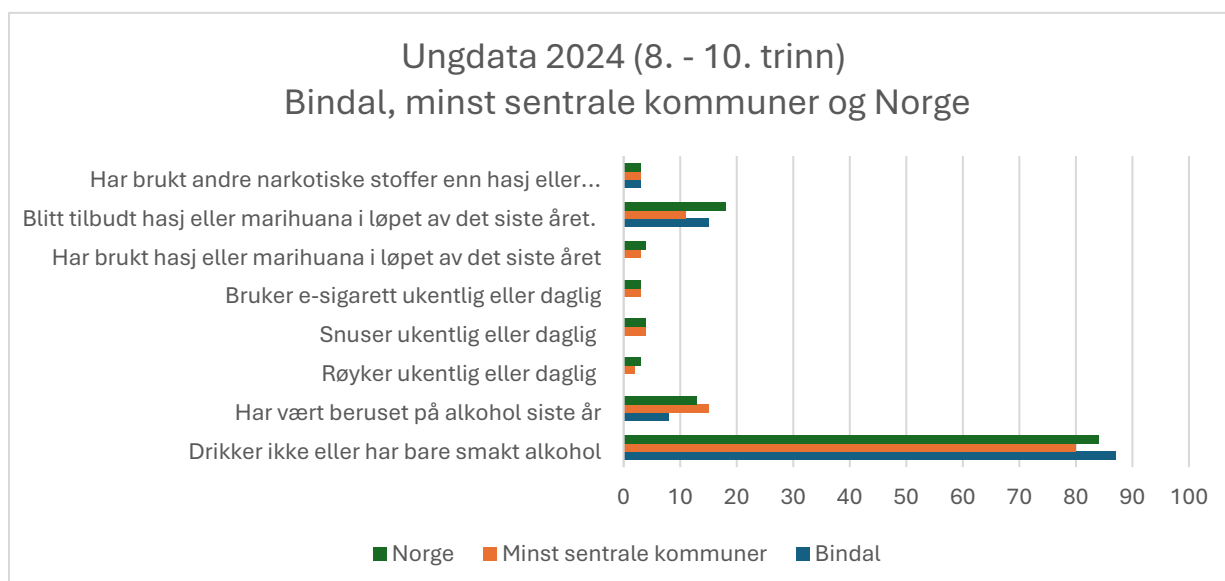
Salg samlet for Joker Bogen, Coop marked Bindalseidet og Coop Prix Terråk.

Det er utført tre skjenkekontroller ved alle salgs- og skjenkesteder i året av Nordfjeldske kontroll. Det utføres også skjenkekontroll årlig ved enkeltarrangement.

Ungdom og rus i Bindal

Ungdata er et spørreskjemabasert verktøy, som gir et bredt bilde av hvordan ungdom har det og hva de driver med i fritiden. Undersøkelsen gjennomføres på skoler over hele landet og baserer seg på et standardisert og kvalitetssikret spørreskjema som gjør det mulig å sammenlikne ungdoms situasjon på tvers av sted og over tid. Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitetet og sju regionale kompetansesentre innen rusfeltet (KORUS) står bak Ungdata.

For ytterligere informasjon om statistikk for Ungdata undersøkelsen gjennomført i ungdomstrinnet (8. – 10. trinn) i Bindal vinteren 2024: [Rapporter - Ungdata](#)



Ungdata ble gjennomført i ungdomsskolen i Bindal også i 2013, 2017 og 2021. Siden 2021 er det flere som ikke drikker eller bare har smakt alkohol (79 % 2021 og 87 % 2024). Meget positivt er det at andelen som har vært beruset i Bindal er gradvis sunket fra 23 % 2017, 12 % 2021 og nå 8 %. Det har også blitt redusert fra 4 til 0 % som røyker og snuser siden 2017. Derimot har andelen som har blitt tilbudt hasj eller marihuana i løpet av det siste året steget fra 5 % i 2021 til 15 % i 2024. Det er ingen som har brukt hasj eller marihuana i 2024, men 3 % oppgir av de har brukt andre narkotiske stoff siste år.

Ungdata-undersøkelsen i Bindal i 2013 viste at blant barn som hadde tydelige foreldre var det færre barn som drakk alkohol. I 2024 oppgav 13 % av ungdomsskoleelevene våre at de får lov av foreldre/foresatte å drikke alkohol, mot 5 % i landsgjennomsnittet. Politikontakt for Bindal oppgir at for kommunene i Namdalen, inkludert Bindal kommune, var det totalt 1712 straffesaker i 2024. 79 av disse handlet om ulovlige rusmidler (narkotika). For Bindal kommune var det registrert 31 straffesaker totalt i 2024. Ingen av disse registrerte straffesakene var anmeldelser på ulovlige rusmidler (narkotika).

Brukerplan

Brukerplan Gjennomgang av Brukerplan - Helsedirektoratet er et verktøy for å kartlegge tjenestemottakere over 18 år med psykisk helse- og rusproblemer i kommunen. Dette utføres av fagpersoner innen ulike tjenester, der de vurderer at brukeren har et psykisk helseproblem og/eller rusproblem som går alvorlig ut over den daglige funksjonen og/eller relasjon til andre. Brukerplan gir også informasjon over brukernes livssituasjon og funksjonsnivå, og hvilke tjenester som mottas og eventuelt etterspørres på kommunenivå og fra spesialisthelsetjenesten, samt ei vurdering av brukers framtidige tjenestebehov.

Det mest vanlige er at kommunene gjennomfører kartlegginger én gang pr. kalenderår. En mindre andel kommuner kartlegger hvert andre år. Ved utgangen av 2019 var det 258 kommuner

som kartla i Brukerplan. Det ble kartlagt i alt 58 790 brukere, hvorav 36 386 brukere med psykiske helseproblemer uten rusproblematikk.

IS – 24/8

IS-24/8 Gjennomgang av IS-24/8 - Helsedirektoratet er en årlig kartlegging (spørreskjema) som SINTEF gjennomfører blant alle landets kommuner/bydeler på oppdrag fra Helsedirektoratet.

Målet med kartleggingen er å monitorere utviklingen i ressursinnsats i kommunalt psykisk helse- og rusarbeid over tid. Opplysningene som samles inn handler om kommunenes ressursbruk og årsverksinnsats, kompetanse/utdanningsnivå blant ansatte, organisering av tjenestene, og andre opplysninger om innhold og utvikling i tjenestene. IS-24/8 er et sentralt styringsverktøy for Helsedirektoratet, HOD og statsforvalterne innen kommunalt psykisk helse- og rusarbeid ut fra våre respektive samfunnsoppdrag, både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Datainnsamlingen gjennomføres årlig i perioden fra april til juni, og har høy oppslutning i kommunene.

6 Salgs- og skjenkebevillinger

Bevillingshavers ansvar

Alt salg og skjenking skal foregå på en slik måte at man ivaretar alkohollovens formål. Det er kommunen som har ansvar for å kontrollere at bevillingshaver til enhver tid selger og skjenker i samsvar med alkoholloven og de kommunale retningslinjene.

Bevillingshaver har ansvar for å utforme og fysisk tilrettelegge lokalene for å sikre god kontroll og oversikt. Bevillingshaver har også ansvar for

- at de ansatte har den nødvendige kompetansen og overholder alkoholloven
- å gjennomføre internopplæring jevnlig og at nyansatte umiddelbart får nødvendig opplæring
- at bevillingsstedet har et velfungerende IK-system (internkontroll, IK-alkohol)
- «IK-permen» (internkontroll) er godt kjent, oppdatert og tilgjengelig for alle ansatte
- Overholde forbudet om salg/skjenking til kunder som er åpenbart påvirket, og fjerne åpenbart påvirkede gjester som befinner seg inne i skjenkestedet.

Grader av påvirkning



Det er **ikke tillatt å selge eller skjenke alkohol til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler**. Med rusmidler i alkoholovens forstand menes ikke bare alkohol, men også alle andre typer rusmidler. Det er heller ikke lov å skjenke på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket. Skjenkestedet er pålagt å hjelpe påvirkede personer som er hjelpeløse og ute av stand til å ta vare på seg selv (hjelpeplikten).

Aldersgrensene for kjøp av alkohol i Norge er lik for den som kjøper og den som selger eller skjenker alkohol (18 år for drikk med lavere alkoholinhold enn 22 %, og 20 år for drikk med 22 % eller mer). Den som selger eller skjenker, har ved tvil om alder rett og plikt til å kreve legitimasjon. Ifølge alkoholoven er det heller ikke tillatt å kjøpe alkohol på vegne av noen som ikke oppfyller alderskravene.

Det er opp til hver enkelt kommune å fastsette **salgs- og skjenketider** gjennom forskrifter. Kravet er at de må holdes innenfor lovens maksimalgrenser. Viser til alkoholpolitiske retningslinjer for Bindal kommune angående våre skjenketider.

Ifølge alkoholoven er all **reklame** for alkoholholdig drikk forbudt. Slike varer må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

Det er ikke tillatt å skjenke gjester alkohol etter skjenketidens slutt. I de påfølgende 30 minuttene skal gjestene kunne konsumere det de har kjøpt tidligere på kvelden. Etter denne halvtimen skal det ikke konsumeres alkohol i lokalet. Den som har bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk plikter å føre et **rimelig utvalg av alkoholfrie og/eller alkoholsvake drikker**. I bevillingsvedtaket har kommunen angitt hvilket lokale og areal (**skjenkeareal**) bevillingen gjelder for. Det er ikke tillatt å ta med alkohol ut av dette arealet. Skjenkearealet kan utvides for én enkelt anledning etter søknad.

Spesielt for salgssteder: Salgstid i butikk – se alkoholpolitiske retningslinjer. I butikker skal alkoholen være plassert slik at den ikke kan forveksles med alkoholfri eller alkoholsvak drikk. Det er forbudt for innehavere av salgsbevilling å gi spesielle rabatttilbud ved omsetning av alkoholholdig drikk. Bevillingshaver har ansvar for at det ikke drikkes alkohol i salglokalet. Det er ikke tillatt å selge eller utlevere alkohol til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Det er også forbudt å kjøpe alkohol til noen som ikke er gamle nok, såkalt langing. Forbudet

rammer også formidling som skjer på salgsstedet. Bevillingshaver kan stoppe salget av alkohol ved mistanke om langing.

Kommunens kontroll med salgs- og skjenkesteder

Kommunen skal kontrollere alle salgs- og skjenkesteder og påse at omsetning av alkohol til enhver tid skjer i henhold til regelverket og de alkoholpolitiske forutsetningene. Kommunene har ansvar for kvaliteten på kontrollene, og for at kontrollørene får god nok opplæring. Kontrollene skal fordeles ut fra risikoforhold ved det enkelte salgs- og skjenkestedet.

Det skal foretas minimum tre ganger så mange kontroller per år som det er bevillinger, og kontrollen skal særlig legge vekt på salgs- og skjenketidene, aldersgrense-bestemmelsene og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler.

Ambulerende bevillinger og bevillinger for én enkelt anledning, for eksempel festivaler og lignende, skal også kontrolleres. Disse kontrollene kommer i tillegg til de ordinære skjenkekontrollene.

Kommunene har ansvar for å utforme en lokalt tilpasset alkoholpolitikk der kontroll og sanksjoner står sentralt. For Bindal kommune utføres pr 2025 kontroller av Nordfjeldske kontroll AS.

Konsekvenser ved brudd på alkoholloven og de alkoholpolitiske retningslinjene

Ved brudd på alkoholloven og alkoholpolitiske retningslinjer, vil det få konsekvenser og føre til en reaksjon. Kommunen bruker ulike måter å reagere på: advarsel, prikkbelastning, inndragning og anmeldelse.

Hvorvidt kommunen skal sanksjonere, er avhengig av alvorligheten på overtredelsen. Dersom kommunen finner at overtredelsen ikke skal medføre en sanksjon på det nåværende tidspunktet, skal kommunen sende en advarsel. Kommunen skal informere om at overtredelsen vil bli vektlagt i en senere inndragningssak dersom det må flere overtredelser til før det fattes et vedtak om inndragning.

Prikkbelastning er et system der brudd/avvik på alkoholloven og de kommunale retningslinjene fører til én eller flere prikker i stedet for en advarsel (se alkoholpolitiske retningslinjer for Bindal kommune). Eks. tildeles en prikk dersom gjester tar med seg alkohol ut av lokalet, to prikker ved åpenbart påvirket person i lokalet og fire prikker ved salg og utlevering til person som er åpenbart påvirket av rusmidler eller under 18 år. Antall prikker per brudd gjenspeiler alvorlighetsgraden. Når et sted har fått et bestemt antall prikker, fører det til at bevillingen blir inndratt. Inndragningen gjelder så i en kortere eller lengre periode.

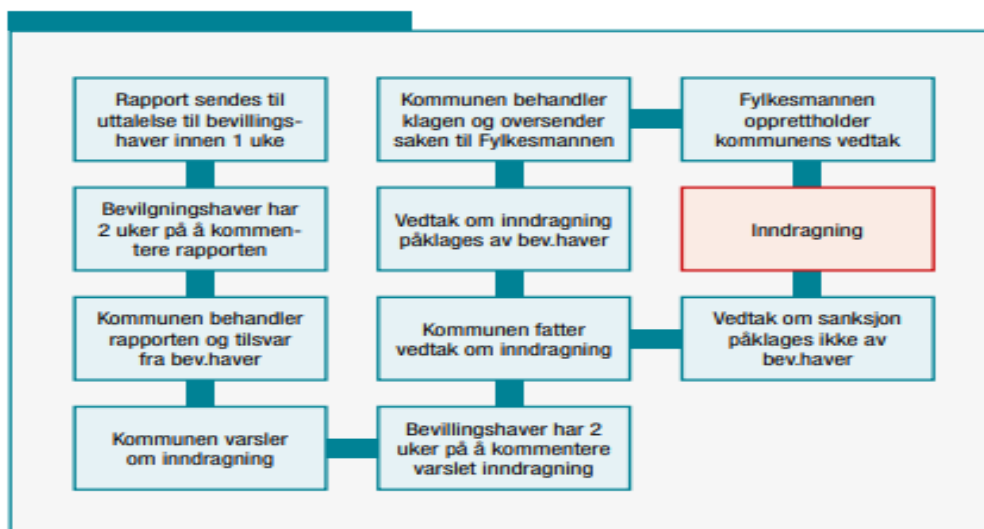
Kommunen kan inndra en bevilling dersom vandelskravene ikke lenger er oppfylt, eller dersom bevillingshaver ikke oppfyller forpliktelsene sine etter denne loven eller bestemmelser gitt i medhold av denne. Kommunen kan også velge å inndra deler av bevillingen (partiell inndragning), for eksempel redusere skjenketiden eller inndra bevillingen til skjenking av vin

og/eller brennevin. Inndragning kan også skje dersom det skjer gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, eller det skjer gjentatt diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a.

Alkoholloven åpner for å anmelde og bøtelegge en person som medvirker til brudd på alkoholloven.

Helsedirektoratet er klar på at alkoholloven er en lov med helsefremmende formål som bør tillegges stor vekt når man behandler brudd på alkoholloven.

Normal saksgang ved inndragning av bevilling



Veileder i salgs- og skienkekontroll, Helsedirektoratet

I henhold til Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk skal kommunen gi nødvendig råd og veiledning, slik at omsetningen kan skje i samsvar med regelverket. Målet med veiledningen er å bidra til at bevillingshaver og skjenkestedet blir flinkere til å håndtere bevillingen og unngå avvik i framtiden.

IK – alkohol (Internkontroll) er et viktig verktøy for å forebygge uønskede hendelser og sikre god kvalitet og trygg håndtering av bevillingen.

Politiet

En sentral arena for samarbeid er det lokale politirådet. Der kan det øverste politiske og administrative nivået i kommunene sammen med den øverste lokale politiledelsen komme frem til en felles problemforståelse. I politirådene kan man diskutere seg frem til hva som er nødvendig av innsats fra alle parter. Det vil danne utgangspunkt for et godt samarbeid med næringen og andre naturlige aktører.

Plikt til å søke eller melde fra om arrangementer til politiet

Søke - Du må søke politiet dersom arrangementet har et omfang som åpenbart medfører behov for betydelige reguleringer av ferdsel eller vakthold.

Melde - Du skal melde fra til politiet når du har planer om et arrangement på offentlig sted, eller hvis arrangementet er allment tilgjengelig. Ut i fra arrangementets art, størrelse, eller behov for avvikling av trafikk, kan politiet sette vilkår for gjennomføringen, og også vurdere behovet for om politiet skal ha oppsyn med arrangementet.

[Arrangementer - Politiet.no](https://www.politi.no/arrangementer)

Salgs- og skjenkebevillinger - politiet

Alle søknader om salgs- og skjenkebevilling blir sendt til vandelsvurdering hos politiet. Politiet blir også bedt om en uttalelse ved søknad om salgs- og skjenkebevilling ved serveringssted.

7 Tiltak for å nå nasjonale og lokale mål

Universelle forbyggende tiltak

Målgruppen for rusforebyggende arbeid er først og fremst barn og unge. Dette inkluderer også deres foreldre og foresatte, samt ansatte som jobber mot barn og ungdom.

<https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/forslag-til-nasjonalt-program-for-rusforebyggende-arbeid-blant-barn-og-unge/bakgrunn-mandatfortolkning-og-foringer> Beskrivelse av tiltak som tar sikte på å forebygge problemer knyttet til rus generelt i befolkningen. Effekten av slikt arbeid vil være av langsiktig art.

- **Informasjons- og holdningsskapende arbeid**

På internett finnes det ulike steder å oppsøke for råd, veiledning og støtte rundt rus og medikamentavhengighet. Dette gjelder for både barn, ungdom, voksne, eldre og ansatte. Eksempel er [Forside - Rusinfo](#), [Hjem - Kors på halsen](#), [Hjelpetelefonen - Mental Helse](#), [Forside - Av-og-til](#)

Bindal kommune benytter sine kilder (sosiale medier, Båtsaumen og infoskjermer) for å dele informasjon/spre holdningsskapende arbeid. Bindal blir Av-og-til kommune. Her får vi tilgang til relevant informasjon som kan spres til innbyggerne i ulike kanaler.

[Forside - Av-og-til](#)

- **Foreldre som ressurs**

Det viktigste forebyggende arbeidet skjer i nærmiljøet, i familie og omgangskrets. Foresatte er viktige forbilder for barna. Både hva foresatte sier om alkohol og narkotika, men også hvordan de selv bruker det, er viktig. Interesserte foresatte som gir barna trygghet er viktig for å forebygge rusproblemer. Av-og-til har utviklet en digital test for å kunne ta denne samtalen mellom ungdom og foresatt [Er du samsnakka med tenåringen? - Av-og-til](#)

- **Alkoholpolitikken**

Alkohol er det vanligste rusmiddelet i vår del av verden og for mange en naturlig del av det som oppfattes som "det gode liv". Alkoholbruk er en viktig faktor for folkehelse og har

betydning for sosial ulikhet i helse. Den nasjonale politikken har vært gjennomført gjennom 3 virkemidler: begrenset tilgang (regulering og monopol), høy pris (avgiftspolitik) og formidle informasjon om konsekvenser av alkoholbruk. Kommunen har også sin alkoholpolitikk (denne planen og retningslinjene).

Alkoholpolitikk kan noen ganger komme i konflikt med næringsinteresser og folks forventninger om tilgang til alkohol. Likevel er det viktig å tenke nøye gjennom hvor og når alkohol skal være tilgjengelig, fordi alkoholbruk alltid innebærer risiko.

- **Helsetasjonen, barnehage og skole**

Helsetasjonen følger barnet fra det er i mors mage og til det går ut av ungdomsskolen. Jordmor har fokus på rusforebygging i sin oppfølging, og dette følges videre når barnet følges videre av helsesykepleier. I ungdomsskolen er rus eget tema i undervisningen. I 8. trinn i skolen er det foreldremøte med tema rus.

- **AKAN**

Arbeidslivets kompetansesenter for rus- og avhengighetsproblematikk er et nasjonalt senter som bistår i å gi råd, veiledning og opplæring i hvordan bedrifter/virksomheter kan arbeide med problemstillinger som dreier seg om rusmiddelmissbruk og pengespill som påvirker arbeidssituasjonen. I bedrifter er det AKAN-kontakter og utvalg som arbeider forebyggende og følger opp på individnivå. Bindal kommune som arbeidsgiver har AKAN-kontakt som driver dette arbeidet.

- **Forebyggende hjemmebesøk**

Alle innbyggere får tilbud om forebyggende hjemmebesøk det året de fyller 75 år. Dette utføres av ergoterapeut, og rus inngår som ett av temaene under besøket. Det deles også ut brosjyre med dette tema. Erfaring viser at mange takker nei til dette tilbudet da de opplever de er for unge. Oppstartsalder for tilbudet skal evalueres i 2025.

- **Politi**

Bindal deler politikontakt med Leka og Nærøysund. Alle arrangement som serverer alkohol må meldes/søkes til politiet. Politiet driver forebyggende arbeid og er til stede på større arrangement i kommunen vår. Politirådet er et strategisk organ for det lokale kriminalitetsforebyggende arbeidet, og skal sikre utveksling av kunnskap og erfaring mellom politi og kommune. Politiet benyttes i skolen for ulike kriminalitetsforebyggende tema.

- **Bindalsbarn og ungdom – med vind i seglan**

Gjennom flere felles treffpunkt gjennom året i barnehage, skole og fritid blir barn og ungdom bedre kjent (på tvers av bosted), slik at de har et større kontaktnett når de flytter for å gå på videregående skole. Dette tiltaket startet som et folkehelseprosjekt (2019 – 2024), og er nå inne i drift.

- **Foreldrestøttende program**

Helsetasjonen tilbyr foreldreveiledningskurset COS-P (trygghetssirkelen). Målet er å styrke foreldre i foreldrerollen, slik at barnet får en trygg tilknytning. Trygg tilknytning anses som en sentral beskyttelsesfaktor for barn. Dette kurset tilbys årlig.

- **Lag og foreningsarbeid, samt Frivilligsentralen**

Lag og foreninger/Frivilligsentralen er meget viktig for å lage møtepunkt og alternativ til rus. I Ungdata 2024 ser vi at våre ungdommer har en markant økning i deltagelse (fra 2021) i fritidsklubb og i idrettslag (vi er over landsgjennomsnitt). Rusfrie aktiviteter er viktig, og spesielt på tidspunkt der det er naturlig å samles til fest. Foresatte har et særlig ansvar for å

engasjere seg i dette arbeidet.

- **Samhandling**

Tverrfaglig drøftingsteam jobber på systemnivå for å forebygge og iverksette tiltak på utfordringer til barn og unge i Bindal kommune. Teamet består av leder barnevern, leder PPT, helse- og velferdssjef, oppvekst- og kultursjef, leder barnehage, rektorer Terråk og Bindalseidet skole, koordinerende enhet, ledende helsesykepleier og folkehelsekoordinator.

- **Ungdata**

Undersøkelse ungdomstrinnet som omhandler flere tema. Blant annet helse, trivsel og rus. Undersøkelsen gir en kartlegging av at oppvekstssituasjonen til ungdom i kommunen med hensikt å skaffe oversikt over helseutfordringer, og således kunne iverksette tiltak ut fra kartleggingen (Folkehelseloven § 5). Undersøkelsen gjennomføres hvert tredje år. I Bindal er den gjennomført i 2017, 2021 og 2024.

- **Stimuleringsmidler**

Bindal kommune tildeler kulturmidler til organisasjoner som organiserer aktivitet/tilbud til barn og ungdom.

Tidlig innsats barn, unge, voksne og eldre i risiko

Tiltak rettet mot mer spesifikke grupper som har økt risiko for å utvikle (rus)problemer.

- **Kommunepsykolog**

Kommunepsykologen skal hjelpe kommunen i å ha fokus på psykisk helse i alle tjenester, planer og i samarbeid mellom instanser. Kommunepsykologen skal jobbe med å fremme psykisk helse på systemnivå som tverrfaglig samarbeid, veiledning og fagstøtte til ansatte.

- **Offentlige nettsteder**

Er du bekymret for noens alkoholvaner finnes det nettsteder å oppsøke for å finne støtte og råd. Her kan du få støtte og råd eks. gjennom veiledning i tekst, chat og telefon. To steder er [Alkoholpraten - Bekymret for noen som drikker for mye?](#) og [Bekymret for noen? - Rusinfo](#)

- **Bedre tverrfaglig innsats**

Gjennom BTI (bedre tverrfaglig innsats) har de ansatte i helsestasjon, barnehage og skole grunnlag for å utføre en undring ved bekymring, og iverksette tiltak dersom de har mistanke om eks. rusbesvær (stafettlogg).

- **Legeskontoret**

Fastlegene skal ha fokus på helseskadelig bruk av rusmidler og vanedannende medisiner. Det å være fastlege innebærer å ha oversikt over bruk av alkohol, tobakk, vanedannende legemidler og andre rusmidler hos egne pasienter.

- **NAV**

Bindal kjøper denne tjenesten av Nærøysund kommune. NAV har et særskilt fokus på barn og ungdom. NAV har en rekke tilbud og tiltak for personer med psykiske helseproblemer og rus, og som sliter i forhold til arbeidslivet.

- **Helsetjenesten**

Koordinerende enhet i den kommunale helsetjenesten tildeler hjelp og bistand til mennesker med rus- og psykiske lidelser bosatt i Bindal. Arbeidet kan eks. omfatte støtte/motiveringssamtaler, hjelp til mestring av dagliglivets gjøremål, hjelp til administrering av medikament og samarbeid med andre instanser. Kommunen har også ungdomslos. Ungdomslos følger opp ungdommer som av ulike grunner strever med å være på skolen eller sliter med andre utfordringer. Ungdomslosen skal støtte og hjelpe ungdommer og deres foresatte, slik at ungdommene får økt skolenærvær, økt mestringsfølelse og økt trivsel på skolen. Helsetjenesten er også rådgivende enhet for russaker, og får melding fra politiet dersom det er behov.

- **Interkommunalt barnevern**

Sør-Helgeland barnevernstjeneste er et interkommunalt samarbeid på Sør-Helgeland. Familiene de er i kontakt med har ofte kompleks sammensatt problematikk, og i en del saker er det knyttet til rus. Barnevernet har hjemmel i lovverket til å bistå foreldre, og veilede og gripe inn på grunnlag av vurderinger om at barnets helse og utvikling blir skadet på sikt.

- **Interkommunalt PPT**

PP-tjenesten samarbeider med og støtter barnehager og skoler i det forebyggende arbeidet, for å gi et inkluderende tilbud til barn og unge som kan ha behov for tilrettelegging.

- **Barn som pårørende**

Barn og unge påvirkes på ulike måter når noen i familien har rusproblemer og opplever følelsesmessige belastninger. Trygghet, forutsigbarhet, støtte/hjelp fra omsorgspersoner og det offentlige er viktig for at de skal ha mulighet til å leve et godt liv. Viktig er også at barnet får informasjon som hjelper dem å forstå rusproblemer og hvordan det påvirker familien. Barnehage, skole, helsestasjon, fastlege og barnevernstjenesten har rutiner for å følge opp disse barna.

Tjenester til rusavhengige

Tiltak rettet mot personer som er i ferd med, eller har utviklet rusproblemer (indikative tiltak).

- **Nettsteder til deg som er pårørende**

Å være i relasjon til en som har utfordringer med rus eller psykiske lidelser kan være krevende og påvirke hverdagen. Disse to nettstedene er eksempel på steder som er utviklet for pårørende til rusmisbrukere: [Barn av rusmisbrukere](#) og [Veiledningssenter for pårørende | Norske Kvinners Sanitetsforening](#)

- **Legemiddelassistert rehabilitering (LAR)**

LAR er en del av Tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) i spesialisthelsetjenesten. Du blir henvist til LAR fra bl.a. fastlegen. Målet med LAR er at hver enkelt pasient skal oppnå best mulig helse, funksjons- og mestringsevne og livskvalitet.

- **Pasientløp for psykisk helse og rus**

Pakkeforløp skal gi bedre forutsigbarhet og trygghet for pasienter og pårørende. De omfatter utredning, behandling, oppfølging og eventuell behandling av tilbakefall. Brukere som har pakkeforløp kan ha rett til koordinator og individuell plan.

- **Brukerplan**

Et verktøy for å kartlegge tjenestemottakere over 18 år med psykisk helse- og rusproblemer i kommunen. Brukerplan gir informasjon over brukernes livssituasjon og funksjonsnivå, og hvilke tjenester som mottas og eventuelt etterspørres på kommunenivå og fra spesialisthelsetjenesten, samt ei vurdering av brukers framtidige tjenestebehov.

- **Boliger til personer med rusmiddelmissbruk**

Kommunene skal medvirke til å skaffe egnet bolig til de som ikke makter dette på egen hånd. Boligsituasjonen må ha en vesentlig plass i all behandling og rehabilitering av personer med skadelig bruk og avhengighet av rusmidler.

- **Helsetjenesten**

Helsetjenesten har ansvar for å yte nødvendig helsehjelp til personer med rus og psykiske lidelser. Pasientene skal ha et helhetlig og koordinert tilbud. Eksempel er råd og veiledning gjennom fastlege, praktisk bistand, hjelp til å søke videre hjelp, hjelp til å komme i eller stå i arbeid.

- **Rådgivende enhet russaker**

Kommunen er pliktig å ha denne funksjonen. Den skal gi tilpasset råd og veiledning til brukere som er ilagt oppmøteplikt om risiko ved bruk av narkotika og skal, ved samtykke, gi tilbud om kartlegging av tjenestebehov og sikre tilbud om videre hjelp og bistand.

Vedlegg

Alkoholpolitisk retningslinje Bindal kommune 2025 - 2028

Nyttige linker

[Alkohol - Helsedirektoratet](#)

[Trenger du noen å snakke med? - Helsenorge](#) Her finner du kontaktinfo til tjenester som eks. RUSinfo (landsdekkende opplysningstjeneste om rus og hjelpetiltak), Blå Kors (hjelp ved problemer med pengespill og dataspill), BAR (barn av rusmisbrukere, for deg som har vokst opp med eller kjenner noen med rusmiddelproblemer).

[Hjelp til deg med rusproblemer - Helsenorge](#) Rusproblemer kan ramme alle, i alle aldre. Det finnes ulike tilbud som kan hjelpe deg. Hva slags hjelp du bør søke, kommer blant annet an på hvor alvorlig rusproblemet er.

[Spørsmål eller bekymringer om rus? — Ung.no](#)

Kompetansesenter Rus – [Hjem | KORUS](#)

Ansvarlig alkoholhåndtering [Ansvarlig alkoholhåndtering - Helsedirektoratet](#)

[Forside - Av-og-til](#) - en kampanjeorganisasjon om alkovett.